

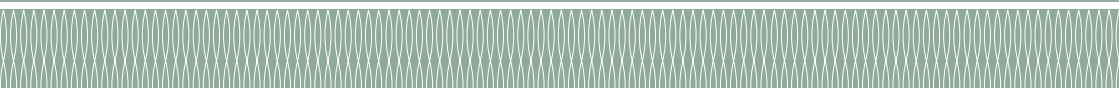

norge

Fremme av menneskerettighetene til LHBT – lesbiske, homofile, bifle og transpersoner

Veiledning for å systematisere og styrke
utenriksstasjonenes arbeid med LHBT

Seksuell orientering, kjønnsidentitet og menneskerettighetene

Norge er en aktiv forkjemper for menneskerettighetene til seksuelle minoriteter, både i FNs menneskerettighetsråd, FNs Generalforsamling og bilateralt. Vi har vært en sterk pådriver for å utarbeide et banebrytende innlegg i FNs Generalforsamling om menneskerettigheter, seksuell orientering og kjønnsidentitet. Innlegget fikk støtte av 66 land og brukes som referanse internasjonalt. Hovedbudskapet i innlegget er at stater må gjennomgå sine lovverk for å avkriminalisere homofil praksis og at de må treffe tiltak for å bekjempe vold og diskriminering på grunn av seksuell orientering og kjønnsidentitet.

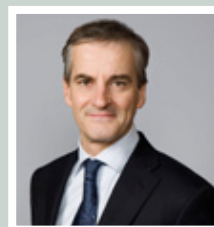

Utgangspunktet for Norges innsats er at menneskerettighetene gjelder alle – uavhengig av kjønn, sosial og etnisk bakgrunn, religion eller seksuell orientering. Seksuelle minoriteter opplever kriminalisering og diskriminering, trakassering og voldelige overgrep. I noen tilfeller er de ofre for overgrep og diskriminering fra myndigheters side. I andre tilfeller gir ikke myndighetene den beskyttelse de plikter å gi mot overgrep og diskriminering fra familie eller samfunnet for øvrig. Mange opplever også mer indirekte diskriminering på arbeids- og boligmarkedet.

Norsk LHBT politikk

Norge er en konsekvent forsvarer av menneskerettighetene – vi skal våge å si ifra der andre tier. Det er behov for et løft for likestilling, inkludert arbeidet mot diskriminering på grunnlag av seksuell orientering. Arbeidet med LHBT er prioritert i regjeringens *Handlingsplan for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingssamarbeidet (2007–2009)* og i regjeringens posisjonsnotat om arbeid innen hiv og aids i utviklingspolitikken (2006). Norge støtter også de såkalte Yogyakarta-prinsippene som tar for seg en rekke menneskerettigheter og hvordan disse bør gjennomføres overfor LHBT.

«Lesbiske, homofile, bifile og transpersoner har de samme rettigheter og skal oppleve den samme respekt for sin integritet og sine frie valg. Vårt arbeid for seksuelle minoriteter er et utvetydig uttrykk for at brudd på menneskerettighetene aldri kan rettferdiggjøres.»

– Jonas Gahr Støre, utenriksminister

Begreper

I dagligtalen snakker vi gjerne om homofiles rettigheter eller seksuelle minoriteter.

Vanlige betegnelser er:

LHBT – lesbiske, homofile, bifile og transpersoner

LGBT – Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender people

Betegnelsen «transperson» eller «tredje kjønn» brukes på personer som ikke faller inn under definisjonen kvinne/mann.

MSM – menn som har sex med menn

En betegnelse som blir brukt i aidssammenheng for å beskrive atferd snarere enn seksuell orientering.

I FN bruker man begrepet *seksuell orientering og kjønnsidentitet* (sexual orientation and gender identity), som i Yogyakarta-prinsippene blir definert på følgende måte:

- Seksuell orientering viser til personers evne til følelsemessig og seksuell tiltrekning til og seksuelle relasjoner med individer av samme kjønn, motsatt kjønn, eller begge kjønn.
- Kjønnsidentitet viser til personers dyptfølte indre opplevelse av eget kjønn. Dette samsvarer ikke nødvendigvis med kjønn man er født med. Dette kan føre til at individer endrer kroppsuttrykk gjennom klær, snakkemåte og oppførsel, eller frivillig kirurgiske eller medisinske inngrep for å endre kroppsuttrykk/utseende.

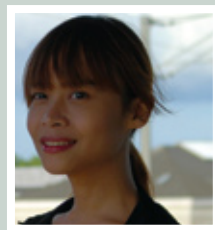
«Universalitetsprinsippet og prinsippet om ikke-diskriminering åpner ikke for unntak. Det kan aldri rettferdiggjøres at man kriminaliserer en seksuell orientering, verken ut fra juridiske eller moralske hensyn.»

– Navi Pillay, FNs høykommissær for menneskerettigheter

«Vi er mennesker med en transkjønnet livserfaring. Vi er deres barn, deres partnere, deres venner, deres medarbeidere. Deres medborgere. Lover skal ikke brukes til å ekskludere de som er annerledes, men bidra til harmoniske forhold oss mennesker imellom.»

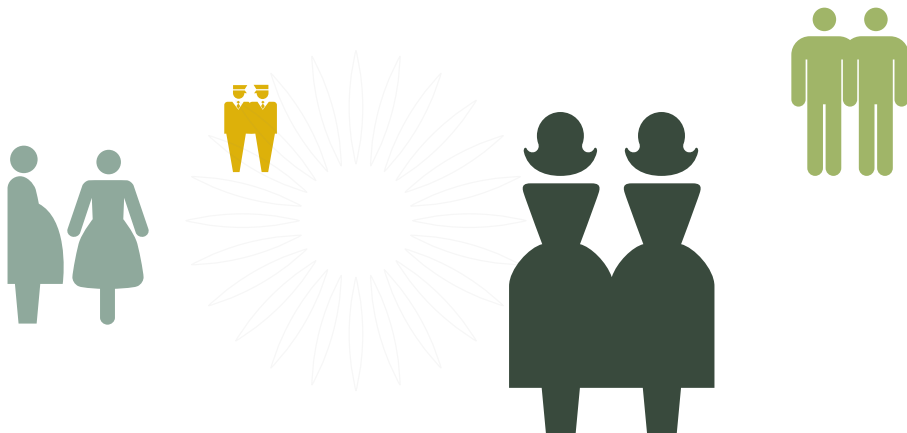
– Sass Rogando Sasot, transkjønnet aktivist, Filippinene

Langsiktig rettighetsarbeid

LHBT er et sensitivt spørsmål i mange land, og utenriksstasjonenes arbeid må vurderes i forhold til lokal kontekst og hva som gir best resultat for målgruppen. Det bør tas høyde for at dette er et langsiktig rettighetsarbeid. Det kan være nyttig å ta et historisk blikk på Norges eget likestillingsarbeid hvor både kvinner og homofile har brukt utradisjonelle fremgangsmåter for å bli hørt. På 35 år har norske homofile jobbet fra et lovforbud mot homoseksualitet til ny ekteskapslov som likestiller heterofile og homofile par.

Der seksuelle minoriteters rettigheter er kontroversielle bør Norge påta seg et særskilt ansvar. Vi er et foregangsland i arbeidet for kvinner og barns rettigheter, og vi har samme ambisjon i LHBT-spørsmål.

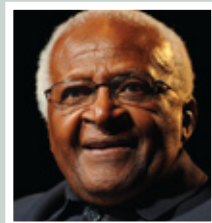

LHBT og UD's arbeid med menneskerettighetsforkjempere

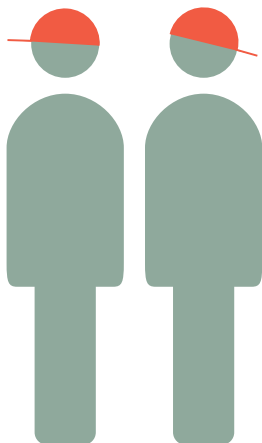
LHBT-aktivister som arbeider mot diskriminering og for sine rettigheter er også menneskerettighetsforkjempere. Det vises til veiledning for utenriksstasjonenes arbeid med menneskerettighetsforsvarere som finnes på <http://www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/defenders.pdf>

«Ingen skal stenges ute fra vår kjærlighet, medmenneskelighet eller omsorg på grunn av rase eller kjønn, tro eller etnisk bakgrunn – eller på grunn av deres seksuelle orientering. Også homofile mennesker er skapt i Guds bilde. Hat har ingenting i Guds hus å gjøre.»

– Desmond Tutu

Getty Images

Gode erfaringer fra utenriksstasjoners rettighetsarbeid

I arbeidet med å utvikle denne veiledningen har fire pilotambassader i Kenya, Uganda, Nepal og Nicaragua pekt på følgende sentrale satsingsområder:

- Nasjonale menneskerettighetsorganisasjoner bør oppfordres til å inkludere LHBT som tema i deres arbeid.
- Sensitivisering av politi og sikkerhetspersonell kan gi gode resultater og redusere trakassering og overgrep.
- Grunnlovsendringer og arbeid mot avkriminalisering er sentralt, for å unngå at forbudslover skaper et klima som legitimerer diskriminering og overgrep.
- Synliggjøring er viktig. Offentlige uttalelser fra ambassaden eller deltakelse på konferanser eller Pride-parader kan bidra til en levende debatt i media og samfunnet om seksuelle minoriteters rettigheter og stilling. Det kan også bidra til å ansvarliggjøre myndigheter for sikkerheten til deltakere i fredelige demonstrasjoner.
- Økonomisk støtte kan starte i det små med å gi bidrag til seminar som samler de ulike gruppene for å definere felles målsetning for arbeidet. Slik kan man unngå rivalisering innad i miljøer.
- Der organisasjonene er mer etablert, er støtte til et ressurscenter eller samlingssted for LHBT-grupper nyttig. Dette bidrar til synliggjøring og styrker miljøets evne til å arbeide med rettighetsarbeid i et ellers fiendtlig landskap.
- Forskning viser at hivsmitte blant menn som har sex med menn (MSM) er mye høyere enn i den generelle befolkningen, også i Afrika. UNAIDS oppfordrer land til å forstå epidemiens særpreg og å handle deretter, gjennom å målrette forebyggingstiltak for menn som har sex med menn og sikre at de har tilgang til relevante helsetjenester uten å bli stigmatisert.

Kort veiledning for utenriksstasjonenes arbeid med lesbiske, homofile, bifile og transpersoner - LHBT:

1. Den lokale situasjonen for LHBT bør kartlegges. Tema av interesse er den rettslige og politiske situasjonen, diskrimineringens omfang, sikkerheten for LHBT personer- og aktivister, medias omtale av LHBT, i hvilken grad andre menneskerettighetsorganisasjoner inkluderer arbeid med LHBT og tilgang til forebyggings- og helsetjenester for MSM.
2. Ambassaden bør ha en oversikt over hvilke organisasjoner som jobber med LHBT og møte representanter for disse. Økonomiske støtte til organisasjonene eller konferanser bør vurderes. Dersom utestasjonene ønsker mer informasjon om LHBT-organisasjoner eller den politiske situasjonen i sitt land kan de kontakte LLH (Landsforeningen for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner). Seksjon for MR/dem støtter LLHs rettighetsarbeid for LHBT i Sør og LLH har et stort internasjonalt nettverk. Utenriksstasjonene kan kontakte LLH direkte: post@llh.no eller via seksjon for MR/dem.
3. Utenriksstasjonene bør ta opp LHBTs rettigheter i samtaler om menneskerettighetsspørsmål med myndigheter og MR-organisasjoner. Hovedbudskapet bør være myndighetenes ansvar for ikke-diskriminering og beskyttelse av sårbare grupper som LHBT, samt at kriminalisering er i strid med internasjonale menneskerettighetsprinsipper. Dette budskapet kan formidles i ulike fora, taler og konferanser der det er aktuelt.
4. I samtale med myndigheter og NGOer om den nasjonale aidsresponsen bør det oppfordres til at LHBT får lik tilgang til forebyggings- og behandlingstjenester.
5. I situasjoner med arrestasjoner eller overgrep mot LHBTs, bør ambassaden kontakte andre likesinnede land og samordne en reaksjon. Virkemidler kan være å følge rettsaker, protestere overfor myndighetene eller å gi støtteerklæring til en arrestant. I situasjoner hvor LHBT-aktivister blir forfulgt eller er i en sårbar situasjon, kan det bidra til økt trygghet dersom utenriksstasjonen viser at de følger saken. Reaksjonsform skal avveies i forhold til hvilken grad det gagnar målgruppen, og her bør det legges stor vekt på LHBT-organisasjoners egne vurderinger.

